

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 291/2020-20

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 4. augusta 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Martina Vernarského (sudca spravodajca) a sudcov Ivana Fiačana a Petra Straku predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 4 To 77/2015 zo 4. novembra 2015 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Tdo 61/2018 z 24. apríla 2019 a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v konaní vedenom Okresným súdom Zvolen pod sp. zn. 4 T 207/2008, Krajským súdom v Banskej Bystrici pod sp. zn. 4 To 110/2011, sp. zn. 4 To 29/2014 a sp. zn. 4 To 77/2015 a Najvyšším súdom Slovenskej republiky pod sp. zn. 2 Tdo 53/2015 a sp. zn. 4 Tdo 61/2018 a takto

r o z h o d o l :

1. Ústavnú sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a .
2. Žiadosti [REDACTED] o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred Ústavným súdom Slovenskej republiky n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého rozhodnutia a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „ústavný súd“) bola 25. júna 2019 doručená ústavná sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 4 To 77/2015 zo 4. novembra 2015 (ďalej aj „napadnuté uznesenie krajského súdu“) a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 4 Tdo 61/2018 z 24. apríla 2019 (ďalej aj „napadnuté uznesenie najvyššieho súdu“), ako aj práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v konaní vedenom Okresným súdom Zvolen (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 4 T 207/2008, krajským súdom pod sp. zn. 4 To 110/2011, sp. zn. 4 To 29/2014 a sp. zn. 4 To 77/2015 a najvyšším súdom pod sp. zn. 2 Tdo 53/2015 a sp. zn. 4 Tdo 61/2018.

2. Sťažovateľ bol rozsudkom okresného súdu sp. zn. 4 T 207/2008 z 8. januára 2014 uznaný za vinného zo spáchania zločinu zabitia podľa § 147 ods. 1 a 2 písm. a) zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“) s poukazom na § 139 ods. 1 písm. a) Trestného zákona, za čo bol odsúdený podľa § 147 ods. 2, § 41 ods. 2 a § 38 ods. 2 Trestného zákona na úhrnný nepodmienečný trest odňatia slobody v trvaní 13 rokov.

3. V rámci sťažnostných námietok sťažovateľ v prvom rade poukazuje na skutočnosť, že okresný súd v odôvodnení rozsudku konštatoval nezistenie žiadnych poľahčujúcich ani priťažujúcich okolností, pričom pri určovaní trestu použil asperačnú zásadu, na základe ktorej upravil trestnú sadzbu najprísnejšieho trestného činu podľa § 147 ods. 2 Trestného zákona na sadzbu 9 až 16 rokov. Okresný súd podľa sťažovateľa pri určovaní trestu neprihliadol na okolnosť, že trest ukladal po takmer šiestich rokoch od spáchania skutku.

4. Sťažovateľ sa proti rozsudku okresného súdu odvolal, pričom v odvolacom konaní predložil čestné vyhlásenie z 19. januára 2015 o priznaní viny a trestný čin úprimne oľutoval. Krajský súd o odvolaní rozhodol uznesením sp. zn. 4 To 29/2014 z 21. januára 2015 tak, že odvolanie sťažovateľa zamietol. Prejavenú ľútosť sťažovateľa pritom označil iba za prejav taktiky obhajoby, pričom poukázal na skutočnosť, že sťažovateľ po celý čas skutok popieral. Krajský súd rozhodoval v neprítomnosti sťažovateľa na neverejnom zasadnutí.

5. Sťažovateľ napadol toto uznesenie krajského súdu dovolaním, o ktorom rozhodol najvyšší súd rozsudkom sp. zn. 2 Tdo 53/2015 z 22. septembra 2015 tak, že uznesenie krajského súdu zrušil a vec vrátil krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaní sťažovateľa.

6. Krajský súd opätovne vo veci rozhodol na verejnom zasadnutí 4. novembra 2015 tak, že odvolanie zamietol uznesením sp. zn. 4 To 77/2015, pričom nezohľadnil skutočnosť, že sťažovateľ sa v rámci konania verejného zasadnutia ospravedlnil poškodenej a skutok úprimne oľutoval. Sťažovateľ zdôrazňuje skutočnosť, že 4. novembra 2015 na verejnom zasadnutí krajského súdu po *„úprimnom oľutovaní skutku súhlasil aj s odškodnením, o ktoré poškodená požiadala a v konaní Okresného súdu sp. zn. 12 C 308/2015 dňa 02.12.2016... s požadovanou výškou odškodnenia súhlasil, za skutok sa ospravedlnil a opätovne ho oľutoval“*.

7. Uznesenie krajského súdu zo 4. novembra 2015 napadol sťažovateľ opätovne dovolaním, o ktorom rozhodol najvyšší súd uznesením sp. zn. 4 Tdo 61/2018 z 24. apríla 2019 tak, že dovolanie sťažovateľa odmietol a *„k otázke opomenutia poľahčujúcej okolnosti podľa § 36 písm. c) Tr. zákona sa len stotožnil s uznesením Krajského súdu z 04.11.2015“*.

8. Sťažovateľ tvrdí, že *„najvyšší súd ignoroval pochybenie Krajského súdu, ktorý sa v uznesení zo 4.11.2015 vôbec nevysporiadal s osobným oľutovaním skutku zo strany sťažovateľa a ani s ospravedlnením sa poškodenej a súhlasom s jej odškodnením, a pokiaľ sa teda s uznesením Krajského súdu z 04.11.2015 stotožnil, ignorujúc, že je v predmetnej otázke identické ako uznesenie Krajského súdu z 21.01.2015 napriek zásadnej rozdielnosti relevantných okolností, je zrejmé, že sa podaným dovolaním zaoberal len formálne. Najvyšší súd napokon opomenul aj poukaz na sťažovateľov postoj k spáchaniu skutku v civilnom konaní o náhrade nemajetkovej ujmy po rozhodnutí Krajského súdu uznesením zo 04.11.2015, ktorý vylučuje úvahy o len účelovom oľutovaní skutku a potvrdzuje tak arbitrárnosť tohto uznesenia – sťažovateľ skutok úprimne oľutoval aj po zamietnutí odvolania uznesením Krajského súdu zo 4.11.2015 a ľutuje ho doposiaľ.“*

9. Sťažovateľ tiež poukázal na skutočnosť, že v čase rozhodovania najvyššieho súdu *„uplynulo od spáchania skutku a vznesenia obvinenia sťažovateľovi takmer 11 rokov“*, čo nebolo premietnuté do *„zníženia uloženého trestu a ani len do konštatovania porušenia sťažovateľovho práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote“*.

10. Sťažovateľ tvrdí, že ústavnou sťažnosťou napadnuté uznesenia všeobecných súdov sú arbitrárne vo vzťahu k hodnoteniu jeho vyhlásenia o vine a oľutovaní skutku, keďže nereflektovali skutočnosť, že sťažovateľ sa na verejnom zasadnutí o odvolaní 4. novembra 2015 osobne ospravedlnil poškodenej, čo mali súdy vyhodnotiť ako poľahčujúcu okolnosť podľa § 36 písm. l) Trestného zákona.

11. Rovnako tak podľa sťažovateľa došlo k pochybeniu konajúcich súdov ignorovaním skutočnosti, že v čase rozhodovania krajského súdu trvalo trestné konanie proti jeho osobe už 7 rokov, resp. v čase rozhodovania najvyššieho súdu už 11 rokov. V tejto okolnosti vidí sťažovateľ porušenie svojho práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Podľa jeho názoru plynula z ústavne konformného výkladu aplikovaných právnych noriem všeobecným súdom povinnosť vysporiadať sa s neprimeranou dĺžkou konania jej konštatovaním a primeranou kompenzáciou v podobe mimoriadneho zníženia trestu podľa § 39 ods. 1 Trestného zákona, k čomu však nedošlo. V opomenutí neprimeranej dĺžky konania pri určovaní trestu vidí sťažovateľ aj porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu a spravodlivý proces podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

12. Sťažovateľ tiež namieta, že celkovou dĺžkou konania v trvaní 11 rokov došlo k porušeniu jeho práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a to súdmi na všetkých stupňoch konania.

13. Na základe uvedeného sťažovateľ v petite svojej sťažnosti navrhuje, aby ústavný súd nálezom vyslovil porušenie ním označeného základného práva a práv a aby obe napadnuté uznesenia všeobecných súdov zrušil. Sťažovateľ zároveň navrhuje, aby mu ústavný súd priznal náhradu trov konania.

14. Ústavná sťažnosť po jej doručení nebola pridelená sudcovi spravodajcovi. Plénum ústavného súdu prijalo 16. októbra 2019 dodatok č. 1 k Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 26. apríla 2019 do 31. decembra 2019 (ďalej len „rozvrh práce“). Podľa čl. X bodu 5 rozvrhu práce vecí, ktoré neboli v období od 17. februára 2019 do 16. augusta 2019 pridelené sudcom spravodajcom, boli prerozdelené náhodným výberom pomocou technických a programových prostriedkov medzi sudcov menovaných do funkcie 10. októbra 2019. Ústavná sťažnosť bola pridelená sudcovi spravodajcovi Martinovi Vernarskému a bola prejednaná v III. senáte ústavného

súdu, ktorý pracuje v zložení Martin Vernarský (predseda senátu), Ivan Fiačan a Peter Straka.

II.

Relevantná práva úprava

15. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

16. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

17. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

18. Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd každý návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

19. Ústavný súd môže podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,

- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovel žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

20. Z § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti je okrem iného posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide predovšetkým vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi napadnutým postupom tohto orgánu a základným právom, porušenie ktorého sa namietalo, ako aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takúto možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05).

21. Sťažovateľ namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj svojich práv na spravodlivé súdne konanie a na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutými uzneseniami najvyššieho súdu.

22. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

23. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu...

III.

Právne hodnotenie ústavného súdu

24. Predbežne prerokovaný návrh na začatie konania ústavný súd podľa jeho obsahu (§ 39 ods. 2 zákona o ústavnom súde) vyhodnotil ako ústavnú sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 ústavy.

25. Námietky sťažovateľa spočívajú v troch základných tvrdeniach. V prvom rade sťažovateľ namieta, že krajský súd, ako aj najvyšší súd nevzali pri ukladaní trestu do úvahy dĺžku trestného konania, ktorá podľa názoru sťažovateľa bola neprimeraná a mala byť kompenzovaná prostredníctvom mimoriadneho zníženia trestu podľa § 39 ods. 1 Trestného zákona. V tejto skutočnosti sťažovateľ vidí porušenie svojho práva na spravodlivý proces a základného práva na súdnu ochranu.

26. Sťažovateľ vo väzbe na predošlú námietku v petite ústavnej sťažnosti osobitne namieta aj porušenie svojho práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote. Celkovú dĺžku trestného konania od podania obžaloby až po rozhodnutie najvyššieho súdu o jeho dovolaní v trvaní 11 rokov vníma ako neprimeranú.

27. Treťou námietkou je tvrdenie sťažovateľa, že konajúce všeobecné súdy porušili jeho právo na spravodlivý proces a základné právo na súdnu ochranu tým, že jeho priznanie a oľutovanie skutku prednesené na verejnom zasadnutí krajského súdu konanom 4. novembra 2015 neposúdili ako poľahčujúcu okolnosť.

28. Podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu do obsahu základného práva na súdnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon. Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy (IV. ÚS 77/02, IV. ÚS 299/04, II. ÚS 78/05). Z toho vyplýva, že k reálnemu poskytnutiu súdnej ochrany dôjde len vtedy, ak sa na zistený stav veci použije ústavne súladne interpretovaná platná a účinná právna norma (IV. ÚS 77/02).

29. Ústavný súd už judikoval, že jeho prvoradou úlohou je ochrana ústavnosti, a nie ochrana zákonnosti, čo je prejavom doktríny, že všeobecný súd pozná právo („*iura novit curia*“). Je v právomoci všeobecných súdov vykladať a aplikovať zákony. Pokiaľ tento výklad nie je arbitrárny a je náležité zdôvodnený, ústavný súd nemá príčinu doň zasahovať (I. ÚS 19/02, I. ÚS 50/04, IV. ÚS 238/05, II. ÚS 357/06). V zmysle svojej judikatúry považuje ústavný súd za protiústavné aj arbitrárne tie rozhodnutia, ktorých odôvodnenie je úplne odchylné od veci samej, alebo aj extrémne nelogické so zreteľom na preukázané skutkové a právne skutočnosti (IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06).

30. Úloha ústavného súdu pri rozhodovaní o sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie rozhodnutím súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov interpretácie a aplikácie zákonov (vrátane Trestného zákona a Trestného poriadku) s ústavou alebo medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách najmä v tom smere, či závery všeobecných súdov sú dostatočne odôvodnené, resp. či nie sú arbitrárne s priamym dopadom na niektoré zo základných ľudských práv (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05, I. ÚS 241/07). Z týchto hľadísk potom ústavný súd posudzoval rozhodnutie krajského súdu o odvolaní sťažovateľa, ako aj rozhodnutie najvyššieho súdu, ktorým bolo odmietnuté dovolanie sťažovateľa proti uzneseniu odvolacieho súdu.

31. Pokiaľ ide o námietku týkajúcu sa tvrdenia o nezohľadnení neprimeranej dĺžky trestného konania pri ukladaní trestu krajským súdom, ako aj najvyšším súdom, ústavný súd v prvom rade poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, v ktorej konštantne pripomína, že z princípu subsidiarity limitujúceho vzťah ústavného súdu ku všeobecným súdom okrem iného vyplýva, že v prípade konania pred všeobecnými súdmi musí sťažovateľ ochranu svojich základných práv a slobôd vrátane argumentácie s tým spojenej uplatniť najskôr v tomto konaní a až následne v konaní pred ústavným súdom. Pokiaľ sťažovateľ v rámci ochrany svojich základných práv a slobôd uplatní v konaní pred ústavným súdom argumentáciu, ktorú mohol predniesť, avšak nepredniesol v konaní pred všeobecnými súdmi, ústavný súd na jej posúdenie nemá právomoc (III. ÚS 90/03, III. ÚS 135/03, III. ÚS 201/04, IV. ÚS 266/08, IV. ÚS 340/2013, IV. ÚS 225/2020). Sťažovateľ k svojej ústavnej sťažnosti nepriložil ani odvolanie, ani dovolanie, ktoré podával proti rozhodnutiam všeobecných súdov. Z obsahu napadnutých rozhodnutí a z rekapitulácie odvolacích resp. dovolacích námietok sťažovateľa v týchto rozhodnutiach, rovnako tak z obsahu zápisníc z verejných zasadnutí konaných na krajskom súde o odvolaniach sťažovateľa 25. januára 2015 a 4. novembra 2015 nijak nevyplýva, že by sťažovateľ alebo jeho obhajca námietku neprimeranej dĺžky konania v konaní pred všeobecnými súdmi uplatnil, hoci tak nepochybne urobiť mohol. Sťažnosť bolo preto potrebné v tejto časti odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci ústavného súdu.

32. Ústavný súd nad rámec už uvedeného poukazuje aj na svoju skoršiu judikatúru (napr. II. ÚS 814/2016), v ktorej už konštatoval, že inštitút mimoriadneho zníženia trestu podľa § 39 Trestného zákona je koncipovaný na princípe fakultatívnosti a individuálnosti, a teda je na úvahe príslušného súdu, či vzhľadom na okolnosti konkrétneho prípadu trest pod dolnou hranicou trestnej sadzby uloží alebo nie. Aj z tejto skutočnosti vyplýva, že súdy môžu prihliadnuť pri rozhodovaní o výške trestu odňatia slobody na dobu, ktorá uplynula od spáchania trestného činu, aj ako na faktor, ktorý má za následok kompenzáciu ujmy vzniknutej porušením práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote garantovaného čl. 6 ods. 1 dohovoru a ktorý taktiež môže viesť k uloženiu miernejšieho trestu.

Nie je však povinnosťou súdov kompenzovať porušenie práva na prejednanie veci v primeranej lehote zmiernením trestu (IV. ÚS 203/2013).

33. Z uvedených dôvodov by bolo možné sťažnosť v tejto časti posúdiť aj ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde, keďže postup súdu, ktorým súd realizuje svoju právomoc spôsobom zodpovedajúcim hmotnoprávnym aj procesnoprávnym rámcom, nie je možné považovať za porušenie práva na spravodlivý proces alebo základného práva na súdnu ochranu sťažovateľa.

34. Ťažiskovou námietkou, ktorú sťažovateľ adresoval dovolaciemu súdu, ako aj ústavnému súdu bola námietka o nezohľadnení jeho priznania a oľutovania skutku ako poľahčujúcej okolnosti podľa § 36 písm. l) Trestného zákona.

35. Najvyšší súd v tejto súvislosti v napadnutom uznesení uviedol:

„I. Otázka zisťovania resp. zhodnotenia (ne)existencie poľahčujúcich okolností a priťažujúcich okolností je otázkou skutkovou, ktorá je vylúčená z preskúmania dovolacieho súdu v prípade, že tento koná na podklade dovolania obvineného podľa § 371 ods. 1 Trestného poriadku.

II. Ak ale súd vo výroku napadnutého rozhodnutia konštatuje danosť niektorej takejto okolnosti, či už poľahčujúcej alebo priťažujúcej, ale v rozpore s tým ju nezoberie do úvahy pri ukladaní trestu - pri úprave trestnej sadzby - tak, ako to ustanovuje § 38 ods. 2 až 4 Trestného zákona, ide o skutočnosť, ktorá za splnenia podmienky uvedenej v § 371 ods. 5 Trestného poriadku môže znamenať naplnenie dovolacieho dôvodu uvedeného v § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku (nesprávne použitie iného hmotnoprávneho ustanovenia) R 18/2015.

Obvinený v dovolaní namietal nezohľadnenie poľahčujúcich okolností súdmi pri ukladaní trestu, a to podľa § 36 písm. l) Trestného zákona, priznanie sa a oľutovanie trestného činu a podľa § 36 písm. n) Trestného zákona napomáhanie orgánom pri objasňovaní trestnej činnosti a malo dôjsť aj k porušeniu zásady ne bis in idem,

pretože mu mala byť dvakrát pričítaná tá istá okolnosť, a to spáchanie viacerých trestných činov. V tejto súvislosti najvyšší súd poukazuje na vyššie citované rozhodnutie, podľa ktorého otázka zisťovania, resp. zhodnotenia (ne)existencie poľahčujúcich okolností a priťažujúcich okolností je otázkou skutkovou, vylúčenou z preskúmania dovolacieho súdu v prípade, že tento koná na podklade dovolania obvineného podľa § 371 ods. 1 Trestného poriadku (R 18/2015). Dovolateľom tvrdené poľahčujúce okolnosti pritom nevyplývajú ani zo skutkov 1) a 2) tak, ako boli ustálené súdmi v pôvodnom konaní, ktorá skutočnosť by zakladala dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku. V súvislosti s námietkou, podľa ktorej mal odvolací súd pri ukladaní trestu nesprávne zohľadniť priťažujúcu okolnosť podľa § 37 písm. h) Trestného zákona najvyšší súd upriamuje pozornosť na to, že prvostupňový ani odvolací súd priťažujúcu okolnosť spáchania viacerých trestných činov, spočívajúcu v predchádzajúcich odsúdeniach neaplikovali s poukazom na to, že podľa odpisu z registra trestov bol obvinený trikrát odsúdený pre násilnú činnosť, vo všetkých prípadoch sa však naňho hľadelo, akoby nebol odsúdený. Vzhľadom na skutočnosť, že obvinený spáchal viac trestných činov, a to

1) prečin nebezpečného vyhrážania podľa § 360 ods. 1, ods. 2 písm. b) Trestného zákona a

2) zločin zabitia podľa § 147 ods. 1, ods. 2 písm. a) Trestného zákona, bol mu uložený úhrnný trest odňatia slobody podľa § 41 ods. 2 Trestného zákona (R 1/2011).

Nad rámec dovolací súd upriamuje pozornosť na odôvodnenie napadnutého uznesenia krajského súdu, v ktorom sa vysporiadal s nepriznaním poľahčujúcej okolnosti podľa § 36 písm. 1) Trestného zákona tým, že obžalovaný na hlavnom pojednávaní predložil vyhlásenie, že sa cíti byť vinným z obidvoch skutkov, pre ktoré bola podaná obžaloba, teda z prečinu nebezpečného vyhrážania podľa § 360 ods. 1, ods. 2 písm. b) Trestného zákona s poukazom na § 139 ods. 1 písm. a) Trestného zákona ako aj zo zločinu zabitia podľa § 147 ods. 1, ods. 2 písm. a) Trestného zákona s poukazom na § 139 ods. 1 písm. a) Trestného zákona (č. 1. 1047). Odvolací súd však zdôraznil, že ■■■■■ od začiatku trestného stíhania, od 18. júla 2008 popieral spáchanie skutku v bode 2) a na tomto postojí zotrval do odvolacieho konania 21. januára 2015.

Postoj obvineného si odvolací súd vysvetlil len jeho snahou privodiť si výhodnejšie rozhodnutie o treste, nezistil však žiadne dôvody, na základe ktorých by svoj skutok úprimne oľutoval, ani z čestného vyhlásenia takáto skutočnosť nevyplýva. Priznanie predmetnej poľahčujúcej okolnosti predpokladá úprimnú snahu po náprave a nesmie byť vykonané len formálne, pod ťarchou usvedčujúcich dôkazov, pre úprimnú ľútosť sa vyžaduje kvalitatívne vyšší prejav vnútorného postoja páchatel'a k trestnému činu na základe postoja po čine, ktorý postoj obvineného k trestnému činu nebol po spáchaní trestného činu zistený. V súvislosti s dovolacou námietkou nepriznania poľahčujúcej okolnosti podľa § 36 písm. n) Trestného zákona najvyšší súd opätovne poukazuje na vyššie citovanú judikatúru, v zmysle ktorej zhodnotenie (ne)existencie poľahčujúcich okolností a priťažujúcich okolností je otázkou skutkovou, vylúčenou z preskúmania dovolacieho súdu v prípade, ak tento koná na podklade dovolania obvineného podľa § 371 ods. 1 Trestného poriadku, pričom danosť tejto poľahčujúcej okolnosti nebola konštatovaná ani vo výroku rozhodnutia okresného či krajského súdu (R 18/2015).

Obvinenému tak bol uložený úhrnný nepodmienečný trest odňatia slobody v trvaní trinásť rokov v rámci zákonom ustanovenej trestnej sadzby za prísnejší trestný čin zabitia podľa § 147 ods. 1, ods. 2 písm. a) Trestného zákona, pre ktorý zákon umožňuje uložiť trest odňatia slobody od 9 až 12 rokov, so zvýšením hornej hranice trestu odňatia slobody o jednu tretinu, vzhľadom na spáchanie viacerých trestných činov podľa § 41 ods. 2 Trestného zákona, a teda súd trest ukladal v rámci trestnej sadzby, po zákonom zvýšení stanovenej na 9 rokov až 16 rokov odňatia slobody.“

36. Z argumentácie najvyššieho súdu vyplýva presvedčivý a z pohľadu ústavného súdu aj ústavne udržateľný záver o tom, že vznesenou námietkou týkajúcou sa vyhodnotenia priznania sťažovateľa ako poľahčujúcej okolnosti sa najvyšší súd ako súd dovolací v zmysle § 371 ods. 1 Trestného poriadku zaoberať nemohol. Toto jeho tvrdenie sa aj s prihliadnutím na stabilizovanú judikatúru citovanú v napadnutom uznesení nejaví ako arbitrárne alebo nedostatočne odôvodnené.

37. Pokiaľ ide o závery krajského súdu rekapitulované v napadnutom uznesení najvyššieho súdu, ústavný súd konštatuje, že ani v argumentácii krajského súdu nezistil vo vzťahu ku skúmanej sťažnostnej námietke svojvôľu či arbitrárnosť.

38. Krajský súd v napadnutom uznesení k námietke týkajúcej sa posúdenia sťažovateľovho priznania ako poľahčujúcej okolnosti uviedol:

„Krajský súd, ako odvolací súd sa zaoberal aj tou skutočnosťou, že obžalovaný na hlavnom pojednávaní predložil vyhlásenie o tom, že sa cíti byť vinným z obidvoch skutkov, na ktoré bola podaná obžaloba, teda z prečinu nebezpečného vyhrážania podľa § 360 ods. 1, 2 písm. b) Tr. zák. s poukazom na § 139 ods. 1 písm. c) Tr. zák., ako aj zo zločinu zabitia podľa § 147 ods. 1, 2 písm. a) Tr. zák. s poukazom na § 139 ods. 1 písm. a) Tr. zák. V tejto súvislosti je potrebné poukázať na tú skutočnosť, že obžalovaný od začiatku trestného stíhania, t.j. od 18. 7. 2008 popieral spáchanie skutku ohľadom bodu 2) a na tomto postoji zotrval až do odvolacieho konania konaného na krajskom súde dňa 21. 1. 2015. Tento postoj si odvolací súd vysvetľuje len snahou obžalovaného si privodiť výhodnejšie rozhodnutie ohľadom trestu, pričom krajský súd nezistil žiadne dôvody, na základe ktorých by obžalovaný svoj skutok úprimne oľutoval a ani z čestného vyhlásenia takáto skutočnosť nevyplýva.

Pokiaľ by krajský súd mal obžalovanému priznať poľahčujúcu okolnosť v zmysle § 36 písm. 1) Tr. zák., že teda sa priznal k spáchaniu trestného činu a trestný čin úprimne oľutoval, k tomu treba uviesť, že ak by súd mohol priznanie sa páchatel'a k spáchaniu trestného činu v akejkoľvek podobe hodnotiť v jeho prospech, musí svedčiť o jeho snahe po náprave a nesmie byť urobené len formálne, pod ťarchou usvedčujúcich dôkazov. Požiadavkou, aby ľútosť páchatel'a bola úprimná sa kladie dôraz na skutočnosť, že nebude stačiť iba formálny prejav. Vyžaduje sa kvalitatívne vyšší prejav vnútorného postoja páchatel'a k svojmu trestnému činu, a to na základe jeho správania po čine. Takýto postoj obžalovaného k trestnému činu nebol zistený po spáchaní trestného činu a jeho čestné vyhlásenie sa javí byť odvolaciemu súdu ako formálne.“

39. Ústavný súd na tomto mieste považuje za vhodné poukázať aj na stanovisko trestnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 27. júna 2017 sp. zn. Tpj 55/2016, podľa ktorého *„Poľahčujúca okolnosť podľa § 36 písm. l/ Trestného zákona predpokladá okrem priznania sa páchatel'a aj úprimné oľutovanie trestného činu. Či k takému oľutovaniu došlo, je potrebné posúdiť podľa konkrétnych okolností prípadu, vrátane procesných prejavov páchatel'a (procesne ako obžalovaného) po prijatí vyhlásenia o uznání viny podľa § 257 ods. 1 písm. b/, c/ Trestného poriadku (najmä pri využití práva záverečnej reči a posledného slova).“*

40. Pokiaľ teda krajský súd, zohľadniac konkrétne okolnosti prípadu a procesné prejavy páchatel'a, jeho priznanie a prejav ľútosti vyhodnotil ako formálne a nezohľadnil ich ako poľahčujúcu okolnosť, pričom svoj záver aj riadne a zrozumiteľne odôvodnil, postupoval v rozsahu svojej právomoci, v súlade so zákonom, ako aj v súlade so stabilizovanou judikatúrou, preto z ústavnoprávneho hľadiska nie je možné jeho rozhodnutiu vyčítať arbitrárnosť alebo svojvôľu. Ústavný súd tu pripomína, že podľa konštantnej judikatúry nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmavať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie veci všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojvôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

41. Na základe uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že ústavná sťažnosť je v tejto časti zjavne neopodstatnená a je potrebné ju odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

42. Napokon sťažovateľ v petite svojej sťažnosti navrhol vysloviť aj porušenie svojho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a to v konaní okresného súdu, krajského súdu a najvyššieho súdu.

43. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo na inom štátnom orgáne sa právna neistota neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty dochádza v zásade až právoplatným rozhodnutím súdu alebo štátneho orgánu. Preto na naplnenie práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nestačí, aby štátne orgány vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet (napr. I. ÚS 10/98, III. ÚS 224/05).

44. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu (napr. IV. ÚS 102/05, II. ÚS 387/06) sa ochrana právu sťažovateľa na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru poskytuje v konaní pred ústavným súdom len vtedy, ak v čase uplatnenia tejto ochrany porušovanie tohto základného práva označenými orgánmi verejnej moci (v tomto prípade okresným súdom, krajským súdom aj najvyšším súdom) ešte mohlo trvať. Ak v čase, keď sťažnosť bola doručená ústavnému súdu, už nemohlo dochádzať k namietanému porušovaniu označeného základného práva postupom označených orgánov verejnej moci, ústavný súd sťažnosť zásadne odmietne ako zjavne neopodstatnenú [§ 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde].

45. V nadväznosti na uvedený právny názor ústavný súd poukazuje na skutočnosť, že jednou zo základných pojmových náležitostí sťažnosti podľa čl. 127 ústavy je to, že musí smerovať proti aktuálnemu a trvajúcemu zásahu orgánov verejnej moci do základných práv sťažovateľa. Uvedený názor vychádza zo skutočnosti, že táto ústavná sťažnosť zohráva významnú preventívnu funkciu ako účinný prostriedok na to, aby sa predišlo zásahu do základných práv, a v prípade, že už k zásahu došlo a jeho účinky stále trvajú, aby sa v porušovaní týchto práv ďalej nepokračovalo (m. m. IV. ÚS 225/05, III. ÚS 317/05, II. ÚS 67/06).

46. Z obsahu ústavnej sťažnosti a priložených rozhodnutí je zrejmé, že trestné konanie vedené proti sťažovateľovi na okresnom súde pod sp. zn. 4 T 207/2008 v spojení s odvolacím konaním vedeným krajským súdom naposledy pod sp. zn. 4 To 77/2015 (predtým pod sp. zn. 4 To 29/2014) právoplatne skončilo rozhodnutím krajského súdu sp. zn. 4 To 77/2015 zo 4. novembra 2015. Predošlé konanie vedené na krajskom súde v totožnej trestnej veci skončilo uznesením sp. zn. 4 To 110/2011 z 22. februára 2012. Dovolacie konanie na najvyššom súde vedené pod sp. zn. 2 Tdo 53/2015 skončilo uznesením z 22. septembra 2015 a dovolacie konanie (v poradí druhé v totožnej trestnej veci) vedené pod sp. zn. 4 Tdo 61/2018 skončilo oznámením uznesenia z 24. apríla 2019. Sťažovateľovi bolo toto uznesenie doručené 6. mája 2019. Z uvedeného vyplýva, že v čase doručenia ústavnej sťažnosti ústavnému súdu, teda 25. júna 2019, už žiadne z namietaných konaní neprebiehali a označené všeobecné súdy nemohli byť porušovateľmi práva sťažovateľa na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

47. Na tomto základe ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa aj v tejto časti po predbežnom prerokovaní odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

48. Sťažovateľ požiadal ústavný súd o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom s poukazom na svoju nemajetnosť.

49. Podľa § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde navrhovateľovi, ktorý požiada o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom, ústavný súd môže ustanoviť právneho zástupcu, ak to odôvodňujú majetkové pomery navrhovateľa a nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti.

50. Na to, aby ústavný súd mohol rozhodnúť o ustanovení právneho zástupcu v konaní pred ním, musí najprv zistiť, či sú kumulatívne splnené tri podmienky, resp. predpoklady na ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom: (i) žiadosť o ustanovenie právneho zástupcu, (ii) majetkové pomery odôvodňujúce takúto žiadosť, a to, že (iii) nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti. Pokiaľ ide o podmienku vyžadujúcu, aby nešlo o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti, táto je splnená vtedy, ak je okrem iného daná právomoc ústavného súdu na jej prerokovanie, ústavná sťažnosť nie je oneskorená ani zjavne neopodstatnená.

51. Ak teda ústavný súd z obsahu ústavnej sťažnosti a výsledku jej posúdenia zistí, že v danom prípade nie je daná jeho právomoc na jej prerokovanie, ústavná sťažnosť je oneskorená, neprípustná alebo zjavne neopodstatnená, znamená to, že ide o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti, a teda to znamená, že nie je splnený jeden z predpokladov ustanovenia právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom, v dôsledku čoho nemožno žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom vyhovieť.

52. Keďže ústavný súd odmieta ústavnú sťažnosť sťažovateľa z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti, je zrejmé, že v danom prípade ide o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti (m. m. III. ÚS 265/2014, III. ÚS 631/2017, I. ÚS 383/2019).

53. Pretože nebol splnený jeden z predpokladov ustanovenia právneho zástupcu v konaní o podanej ústavnej sťažnosti, ústavný súd žiadosti sťažovateľa o ustanovenie právneho zástupcu ústavný súd nevyhoviel (bod 2 výroku tohto uznesenia).

54. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti v celom rozsahu bolo už bez právneho významu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľa formulovanými v petite jeho ústavnej sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach, 4. augusta 2020

Martin Vernarský
predseda senátu